Diakonie & Parochie

Caritas in veritate

Mensenrechten

Jaargang 23, nummer 2, 2010

je naaste als jezelf

2010 nr. 2

DIAKONIE EN PAROCHIE

Wat is dit voor een tijdschrift?

Prijs van dit nummer € 5,00 exclusief porto

Onder **DIACONIE** verstaan we:
* allerlei manieren waarop
* groepen christenen (waaronder parochies)
* zich solidariseren met mensen in nood
* of werken aan het oplossen van maatschappelijke problemen.

DIAKONIE & PAROCHIE is een tijdschrift dat speciaal naar parochies kijkt. Het wil de lezers ervan helpen parochies te doen uitgroeien tot meer diaconale gemeenschappen.
DIAKONIE & PAROCHIE is een uitgave van het Landelijk Katholiek Diakonaal Beraad. Het verschijnt vier keer per jaar.
Abonnementsprijs €14,75 p.j., losse nummers: € 5,00 excl. porto.
Voor abonnementen en bestellingen:
Postbus 13049, 3507 LA Utrecht,
tel: (030) 232 69 09, fax (030) 230 70 99
e-mail: bestel@rkk.nl
Abonnementen worden automatisch verlengd, tenzij schriftelijk wordt opgezegd voor 1 november.

Kijk voor meer diaconale voorbeelden en meer diaconale spiritualiteit ook op www.rkdiaconie.nl

Aan dit nummer van Diakonie & Parochie werkten mee: Myriam Braakhuis, Maria Lourijsen, Joep Offermans, Esther van der Panne (eindredactie), Hub Vossen.
Productie: Actioma, Tilburg/Rotterdam. Opmaak en print: Drukkerij Groenewoud.

Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen uit dit tijdschrift wordt op prijs gesteld, mits de bron wordt vermeld. Uitgezonderd zijn foto's, gedichten en cartoons.
ISSN 0922-9647 www.actioma.nl

INLEIDING

Thema van dit nummer van Diakonie & Parochie is mensenrechten. Met dit thema sluit Diakonie & Parochie aan bij 'Caritas in veritate', de encycliek van paus Benedictus XVI die in de zomer van 2009 verscheen.

Mensenrechten in Nederland

Ronnie, een man van 52 jaar van Ghanese afkomst, zit nu vijf maanden vast in een detentiecentrum. Zestien uur per dag verblijft hij met drie anderen op een cel. De politie heeft hem van straat gehaald toen hij op weg was naar de winkel en zich niet kon identificeren. Zijn celgenoten zitten soms al langer vast dan hij. Dagelijks eet hij eenzijdige maaltijden en contact met zijn familie is nauwelijks mogelijk omdat hij maar weinig geld voor telefoonkaarten heeft. Wanneer hij vrijkomt of wat hem te wachten staat, weet hij niet. De familie van Ronnie heeft geen verblijfspapieren. Ze kunnen Ronnie niet bezoeken omdat ze zich moeten legitimeren om het detentiecentrum binnen te komen.

Maria Lourijsen

Mensenrechten zijn vastgelegd in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM). Dit document werd op 10 december 1948 aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties. In de verklaring zijn de rechten vastgelegd die voor iedereen overal en altijd gelden: van politieke en burgerrechten, zoals het recht voor je mening uit te komen, tot sociaal-economische rechten als het recht op onderwijs, eten en onderdak.
Bij het woord mensenrechten wordt vaak gedacht aan problemen die zich ver van Nederland voordoen: 'In China zitten waarschijnlijk meer dan 300.000 mensen vast in gevangenissen en heropvoedingskampen. Deze mensen zijn opgesloten zonder aanklacht, worden gemarteld en krijgen een oneerlijk proces.' Of: 'Uit gegevens van Unicef blijkt dat tienduizenden kinderen en jonge moeders in Ethiopië nog altijd ernstig zijn ondervoed.' Het zijn twee voorbeelden van mensenrechtenschendingen wereldwijd. De Nederlandse overheid, kerken en betrokken organisaties maken zich hard voor het bestrijden van mensenrechtenschendingen in het buitenland.

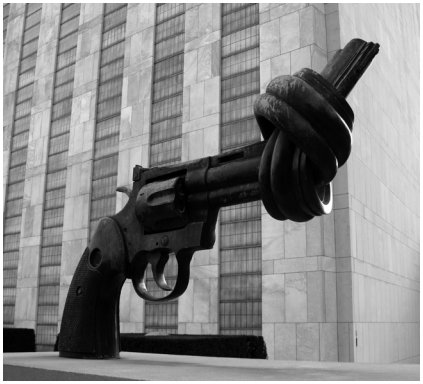

Maar ook in Nederland worden mensenrechten geschonden; onterecht vastkomen in een gevangenis of leven in armoede en met weinig voedsel is iets wat we ook in Nederland iedere dag kunnen tegenkomen. Ook in ons kleine land worden mensenrechten geschonden, vooral waar het gaat om migranten zonder geldige verblijfsvergunning of bij de mensen in de laagste inkomensgroepen. Nederland behandelt illegalen vaak ten onrechte als criminelen door ze vast te zetten in detentiecentra voor vreemdelingen. Naast groepen mensen die in ieder geval nog toegang hebben tot voedselbanken, zijn er ook mensen in Nederland voor wie het niet mogelijk is om het gezin te onderhouden en elk gezinslid van gezond voedsel te voorzien.

Illegalen zijn geen criminelen

Veel Nederlanders roepen om een strenger immigratie- en uitzettingsbeleid. Maar het is de vraag of ze beseffen wat dit in dagelijkse praktijk inhoudt voor de mensen om wie het gaat. Het is niet niks wat deze mensen kan overkomen: gevangenschap, uitzetting, scheiding van familie. Vaak hebben deze mensen traumatische ervaringen achter de rug in het land van herkomst.

Migranten zonder geldige verblijfsvergunning worden vaak illegalen genoemd. De term lijkt steeds vaker met ‘criminelen’ te worden geassocieerd, terwijl het vaak gaat om mensen die niet zelf kunnen terugkeren naar hun geboorteland. Illegalen zijn geen criminelen. Illegaal verblijf is alleen strafbaar als de betrokkene ‘ongewenst’ is verklaard.

Vreemdelingendetentie in Nederland

In Nederland verblijven naar schatting tussen de 62.500 en 115.000 migranten zonder een geldige verblijfsvergunning. Ongeveer 10.000 mensen komen jaarlijks in vreemdelingenbewaring terecht. De meesten van hen komen uit Afrika, een kleiner deel komt uit Azië en Zuid-Amerika. Wanneer tijdens bijvoorbeeld politiecontrole blijkt dat hun documenten vals zijn, worden ze overgedragen aan één van de detentiecentra. Daarnaast loopt elke migrant die in Nederland verblijft zonder geldige verblijfsstatus, het risico voor korte of langere tijd opgesloten te worden in een vreemdelingendetentiecentrum. Vaak wordt deze groep opgepakt voor lichte overtredingen in het verkeer, bijvoorbeeld voor zonder licht op de fiets rijden of het niet hebben van een

treinkaartje. Bij het bekeuren wordt ook altijd naar een legitimatie gevraagd.
Het Ministerie van Justitie is in Nederland verantwoordelijk voor de organisatie van opvang van deze gedetineerden. In Nederland zijn zes centra: detentieboot Dordrecht, detentiecentra Alphen aan den Rijn, Zaandam en Zeist, uitzetcentra Schiphol-Oost en Zestienhoven. De omstandigheden zijn er strenger dan in gewone gevangenissen.

Armoede en het recht op voedsel

Wekelijks of eens in de twee weken worden in Nederland gratis voedselpakketten verstrekt aan mensen die onder een bepaald bestaansminimum leven en die nauwelijks rond kunnen komen. Op dit moment maken zo'n twintigduizend gezinnen (ca 50.000 mensen) gebruik van de voedselbank. Jaarlijks worden er verdeeld over ons land een kleine miljoen pakketten verstrekt.
Hoewel in Nederland de levensstandaard relatief gezien hoog is, wil dit helaas niet zeggen dat iedereen in Nederland toegang heeft tot en beschikking heeft over voldoende en kwalitatief noodzakelijke voeding voor een gezonde levensstandaard. De Nederlandse overheid voert campagnes voor de bewustwording dat eenieder in Nederland, in elke laag van de bevolking, over voedsel moet kunnen beschikken. Toch zijn er in Nederland ook mensen voor wie het niet mogelijk is om elk gezinslid van gezond voedsel te voorzien. Juist bij ongedocumenteerde migranten, ouderen en laag opgeleide mensen komt het helaas nog voor dat er meer dagen in de week geen voedsel beschikbaar is of dat dit eenzijdig voedsel is, wat gevolgen heeft voor de gezondheid van deze groepen.

Mensenrechten in Nederland; een taak voor de Rooms-Katholieke Kerk.

In *Caritas in Veritate (Liefde in Waarheid)*, de encycliek van paus Benedictus XVI, bespreekt de paus mensenrechten als volgt:
"'De feitelijke solidariteit van alle mensen brengt voor ons niet alleen voordelen mee, maar legt ons ook verplichtingen op". Veel mensen matigen zich tegenwoordig aan dat ze niemand iets verschuldigd zijn, behalve zichzelf. Ze denken dat ze rechten hebben en hebben het er dikwijls erg moeilijk mee een verantwoordelijkheid voor hun eigen en de integrale ontwikkeling van anderen te laten rijpen. Daarom is het belangrijk een nieuwe overdenking op gang te brengen over het feit dat rechten plichten veronderstellen, willen de rechten niet tot willekeur vervallen.'
(Caritas in Veritate, hoofdstuk IV ontwikkeling van de volken, rechten en plichten, milieu, 43)

Het is tijd om de menselijke krachten te bundelen en betrokkenheid te tonen naar naasten die onrecht kennen, hoe klein dit onrecht ook is. Onrecht zien we bij uitsluiting van de maatschappij door gevangenschap of honger wegens armoede, maar onrecht zien we ook in de vorm van eenzaamheid of verdriet. Een klein gebaar naar een ander kan veel betekenen. Om mensenrechten op wereldschaal te garanderen is het niet alleen nodig brieven te schrijven naar wereldleiders of te protesteren. Met de buurtparochie kleding inzamelen of wat voedsel bijeen brengen, is een kleine moeite. Of als vrijwilliger bezoeken brengen aan mensen in de vreemdelingenbewaring. Zomaar wat voorbeelden hoe we in Nederland solidair kunnen zijn, hoe we aan rechten van mensen in ons land iets kunnen bijdragen.

Maria Lourijsen is themaverantwoordelijke voor migratie en pluriformiteit bij Justitia et Pax Nederland, e-mail: info@justitiaetpax.nl.

Artikel 1

Alle mensen worden vrij en gelijk in waardigheid en rechten geboren. Zij zijn begiftigd met verstand en geweten, en behoren zich jegens elkander in een geest van broederschap te gedragen.

Artikel 3

Een ieder heeft het recht op leven, vrijheid en onschendbaarheid van zijn persoon.

Artikel 12

Niemand zal onderworpen worden aan willekeurige inmenging in zijn persoonlijke aangelegenheden, in zijn gezin, zijn tehuis of zijn briefwisseling, noch aan enige aantasting van zijn eer of goede naam. Tegen een dergelijke inmenging of aantasting heeft een ieder recht op bescherming door de wet.

Artikel 13

1. Een ieder heeft het recht zich vrijelijk te verplaatsen en te vertoeven binnen de grenzen van elke Staat.
2. Een ieder heeft het recht welk land ook, met inbegrip van het zijne, te verlaten en naar zijn land terug te keren.

Artikel 22

Een ieder heeft als lid van de gemeenschap recht op maatschappelijke zekerheid en heeft er aanspraak op, dat door middel van nationale inspanning en internationale samenwerking, en overeenkomstig de organisatie en de hulpbronnen van de betreffende Staat, de economische, sociale en culturele rechten, die onmisbaar zijn voor zijn waardigheid en voor de vrije ontplooiing van zijn persoonlijkheid, verwezenlijkt worden.

Artikel 24

Een ieder heeft recht op rust en op eigen vrije tijd, met inbegrip van een redelijke beperking van de arbeidstijd, en op periodieke vakanties met behoud van loon.

Artikel 25

1. Een ieder heeft recht op een levensstandaard, die hoog genoeg is voor de gezondheid en het welzijn van zichzelf en zijn gezin, waaronder inbegrepen voeding, kleding, huisvesting en geneeskundige verzorging en de noodzakelijke sociale diensten, alsmede het recht op voorziening in geval van werkloosheid, ziekte, invaliditeit, overlijden van de echtgenoot, ouderdom of een ander gemis aan bestaansmiddelen, ontstaan ten gevolge van omstandigheden onafhankelijk van zijn wil.
2. Moeder en kind hebben recht op bijzondere zorg en bijstand. Alle kinderen, al dan niet wettig, zullen dezelfde sociale bescherming genieten.

Uit: Universele Verklaring van de Rechten van de Mens
Verenigde Naties (zie www.ohchr.org)

Uit: 'Caritas in veritate'

Het recht op voedsel, evenals het recht op water, speelt een belangrijke rol bij het verwerven van andere rechten, bovenal het fundamentele recht op leven.

In veel gevallen is armoede het resultaat van de schending van de waardigheid van de menselijke arbeid, zowel omdat de mogelijkheden ervan beperkt zijn (werkloosheid, onvoldoende werkgelegenheid) alsook omdat "de rechten die er uit voortvloeien, vooral het recht op rechtvaardig loon en sociale zekerheid voor de arbeider en zijn gezin, minder gewaardeerd worden".

Wij beleven vandaag de dag een beklemmende tegenstrijdigheid. Terwijl men van de ene kant aanspraak maakt op vermeende rechten, die willekeurig en genotzuchtig van aard zijn, onder het voorwendsel dat ze door overheidsstructuren worden erkend en bevorderd, worden van de andere kant de elementaire grondrechten van een groot deel van de mensheid ontkend en geschonden. Vaak kan samenhang worden vastgesteld tussen de aanspraak op het recht op overvloed, en zelfs op overtreding en ondeugd, in de welvarende samen-levingen, en het gebrek aan voedsel, drinkwater, onderwijs of medische basiszorg in sommige onderontwikkelde delen van de wereld, zoals aan de rand van grote wereldsteden. De samenhang bestaat daaruit dat de individuele rechten, als die van een zingevend kader van plichten worden losgemaakt, krankzinnig worden en leiden tot een praktisch grenzeloze en alle criteria ontberende spiraal van eisen.

VOORBEELDEN
DE DAG VAN DE DIALOOG

In 2002 werd in de gemeente Rotterdam voor het eerst een Dag van de Dialoog georganiseerd. Kerken waren daar toen nog niet bij betrokken. Inmiddels is de Dag van de Dialoog uitgegroeid tot een landelijk fenomeen en wordt op talrijke plaatsen in Nederland begin november een Dag van de Dialoog georganiseerd. Op steeds meer plekken zijn ook parochies en protestantse gemeentes bij de organisatie betrokken. Of neemt men actief deel aan een of meerdere debattafels.

Hub Vossen

Het idee van de Dag van de Dialoog is eigenlijk heel eenvoudig, maar doeltreffend voor burgers en organisaties: mensen komen samen en wisselen in kleine kring ervaringen uit aan de hand van een thema. Zo'n Dag van de Dialoog kan op veel plekken in een stad/dorp of wijk georganiseerd worden. Naast een ruimte heb je een goede gespreksleider nodig die de aanwezigen op een beschaafde manier laat discussiëren en meningen laat uitwisselen in een kleine maar gevarieerd samengestelde groep van 6 à 8 personen. Het gesprek gaat over één, vooraf aangegeven, centraal thema en volgens een vaste dialoogmethodiek met vier vragen.
Wel is het belangrijk dat de gespreksleiders van de verschillende dialoogtafels vooraf goed geïnstrueerd worden en een dialoogtraining gevolgd hebben. Zo'n training wordt onder andere door de landelijke organisatie aangeboden.

Dialoogbus
In de gemeente Sittard-Geleen hebben de gezamenlijke kerken mede het initiatief genomen om in 2008 voor het eerst een Dag van de Dialoog te organiseren. Aanleiding daartoe was enige onrust als gevolg van de film 'Fitna'. Vanuit een overleg met verschillende maatschappelijke en sociale organisaties en de gemeente

Sittard-Geleen is een platform ontstaan dat op een vijftal plekken in de gemeente dialoogtafels organiseerde.
Naast deze dialoogtafels in de avond heeft het platform op de dag zelf ook een dialoogbus door de stad laten rijden. Deze dialoogbus deed een aantal onderwijsinstellingen (voortgezet en hoger onderwijs) aan. Leerlingen en studenten werden uitgenodigd om in de bus in dialoog te gaan met elkaar maar ook met enkele politici en pastores over een aantal maatschappelijke stellingen op het terrein van intercultureel en interreligieus samenleven in de Westelijke Mijnstreek.
De verwachtingen waren niet hoog, maar achteraf bleek met name de bustoer door de stad een groot succes. De aanwezigen discussieerden op het scherpst van de snede en wisselden meningen en ervaringen uit. Ook aan de vijf dialoogtafels in de verschillende delen van de stad werd goed deelgenomen.

Diepere contacten, steviger banden

In Sittard-Geleen leerde deze eerste Dag van de Dialoog, dat er nieuwe verbindingen tussen mensen, maatschappelijke en kerkelijke organisaties, maar ook bedrijven, gelegd werden. Dat er persoonlijke ervaringen en inspiratie uitgewisseld werden, maar ook nieuwe initiatieven ontstonden die de onderlinge band uiteindelijk versterkt hebben. Zo werden er vanuit de kerken verdiepende kontakten gelegd tussen met name verschillende wijkraden en moslimorganisaties.
Voor de organisatie van een vervolg werd door de gemeente automatisch naar de kerken gekeken. De kerken hebben echter aangegeven dat zij wel partner willen zijn, maar niet de leiding willen nemen. Centrale organisatie en coördinatie rust uiteindelijk bij de burgerlijke overheid. Zij kan immers ook zorg dragen voor een optimale en brede communicatie en publiciteit.

Hub Vossen is adviseur van de Dienst Kerk en Samenleving in het Bisdom Roermond.

Meer informatie is te vinden op www.nederlandindialoog.nl.

BUURTEN VOOR VREDE

Hoe goed kent u uw buren eigenlijk? Voelt u zich prettig in uw wijk of zou u zich meer thuis voelen als u meer contact zou hebben met buurtgenoten?
Iedereen wil zich graag thuis voelen in zijn of haar buurt. Dat is het uitgangspunt van het werkboek Buurten voor Vrede, een uitgave van IKV Pax Christi, bij de Vredesweek 2010.

Myriam Braakhuis

In het werkboek *Buurten voor Vrede* worden praktische adviezen en voorbeelden gegeven voor mensen die hun buurtgenoten willen leren kennen, maar niet goed weten hoe ze dat kunnen aanpakken of die willen leren van al opgedane ervaringen.
De rode draad is de Bindingsladder; een aantal stappen die moeten leiden naar samenwerking en duurzame contacten tussen buurtgenoten die elkaar eerst niet kenden.

Verbinden in vijf stappen

Een gedegen voorbereiding is hierbij de eerste stap: waarom wil ik mijn buurtgenoten ontmoeten? Wie wil ik ontmoeten en op welke manier? Dit soort vragen moet gesteld worden voordat een ontmoeting plaats kan vinden.
De tweede stap is de kennismaking: een eerste bijeenkomst, heel laagdrempelig. Mensen moeten zich vooral op hun gemak voelen. Het is daarom belangrijk om elkaar de ruimte te geven. Bij *Buurten voor Vrede* gaan we ervan uit dat de ontmoeting het best kan plaatsvinden door persoonlijke ervaringen uit te wisselen. Hoogdravende thema's zorgen vaak voor interessante discussies, maar niet voor daadwerkelijke kennismaking van mens tot mens. Dit gebeurt veel meer wanneer mensen hun eigen verhaal kunnen vertellen, waarbij de ander merkt dat hij hier veel van zichzelf in kan herkennen.
Na de eerste kennismaking kunnen als derde stap meerdere bijeenkomsten georganiseerd worden, waarin men elkaar steeds beter leert kennen. Tijdens deze ontmoetingen kan op verschillende manieren dialoog gevoerd worden, als steeds maar respectvol naar elkaar geluisterd wordt. Bij de dialoog is van belang dat verschillen geen probleem zijn: verschillen zijn juist mooi en bijzonder. Juist door de verschillen kunnen we van elkaar leren.

Als het lukt om meerdere ontmoetingen te organiseren kan het moment komen voor stap vier: het zoeken naar gemeenschappelijke belangen. Ook al zijn er verschillen tussen buurtbewoners, er zijn ook altijd overeenkomsten. We maken immers allemaal deel uit van hetzelfde grote geheel.
Als een gemeenschappelijk belang gevonden is, zoals bijvoorbeeld het zorgen voor een goede speelplek voor de kinderen, dan ontstaat vaak vanzelf de noodzaak om hier ook samen iets aan te doen. De vijfde stap is om deze samenwerking handen en voeten te geven: hoe gaan we dit precies samen aanpakken?
Het is geweldig als verschillende buurtbewoners langdurig met elkaar samenwerken en daardoor ook onderlinge vriendschappen opbouwen. Deze laatste stap is het resultaat van een lang groeiproces. Hierin kunnen dingen tegen zitten of anders lopen dan u had gewild. Het is niet gemakkelijk om elkaar echt te leren kennen, maar toch levert het vaak veel enthousiasme op. Als mensen geïnspireerd raken door elkaar, kan er iets gaan groeien en bloeien. Heel kwetsbaar maar daardoor misschien wel des te uitdagender en mooier.

Myriam Braakhuis werkt bij IKV Pax Christi.

Wilt u meer weten? Lees het werkboek Buurten voor Vrede, verkrijgbaar via de website www.vredesweek.nl . De PDF van het document kunt u daar ook downloaden. Bestelt u het werkboek, dan kost dat 4 euro (excl. verzendkosten) per stuk.
IKV Pax Christi, Postbus 19318, 3501 DH Utrecht tel. 030 233 33 46, e-mail: info@ikvpaxchristi.nl, website: www.ikvpaxchristi.nl.

Tilburgse Ronde Tafelhuis
IKV Pax Christi's programmaleider Democratie, Religie en Conflict Dion van den Berg is gecharmeerd van het Ronde Tafelhuis waar allerlei activiteiten gebeuren en waar mensen van verschillende achtergronden elkaar ontmoeten. Dion: "Laatst werd daar de film De Vliegeraar bekeken. Afghanen uit Tilburg lichtten de film toe. Hier kwamen meer dan 100 mensen op af, dat is toch mooi. Een ander voorbeeld was de zaligverklaring van een Tilburgse missionaris. Ter gelegenheid hiervan werd een paviljoen geopend. Hierbij was een markt georganiseerd, waarbij mensen van allerlei achtergronden iets van hun cultuur lieten zien. Hier deden vele verschillende mensen aan mee en het werd erg gewaardeerd."

Uit: *Buurten voor vrede*
Zie ook: www.rondetafelhuistilburg.nl

PAROCHIES STEUNEN AMNESTY INTERNATIONAL

'Laten we bidden voor Delara Dorabi, die binnenkort in Iran ter dood gebracht dreigt te worden voor een misdrijf dat ze als minderjarige heeft gepleegd. Bidden we om kracht voor haar en vragen we dat de pogingen haar straf omgezet te krijgen succes zullen hebben. Laat ons bidden…' Dergelijke voorbeden zijn tegenwoordig hier en daar in kerkdiensten te beluisteren.

Joep Offermans

Sinds enige tijd werkt een groeiend aantal parochies in Limburg vruchtbaar samen met plaatselijke groepen van Amnesty International. Soms wordt in voorbeden aandacht geschonken aan individuele mensen voor wie Amnesty op dat moment actie voert. In veel kerken liggen zo genoemde voorbeeldbrieven. Daarin wordt meestal aan de regering van een land gevraagd een bepaalde gevangene vrij te laten dan wel hem of haar een eerlijk proces te geven, ervoor te zorgen dat martelingen gestopt worden of dat degenen die schuldig zijn aan martelingen of politieke moorden worden vervolgd en gestraft. In de mededelingen tijdens of na de dienst wordt de parochianen erop gewezen dat ze zo'n brief kunnen meenemen om hem thuis te ondertekenen en te verzenden.
Moeten parochies zich wel met dergelijke zaken inlaten? Gaat het hier niet om politieke onderwerpen waar kerken buiten moeten blijven? Misschien heeft het vaak die schijn maar toch is dat niet zo. Om zijn werk goed en met succes te kunnen doen, heeft Amnesty het begrip onafhankelijkheid hoog in het vaandel: onafhankelijkheid van regeringen, van kerken en religies, van politieke stromingen en partijen, van bedrijven etc. Juist vanuit die onafhankelijke en a-politieke positie kan Amnesty werelwijd in alle landen en bij alle regimes actie voeren voor het handhaven van mensenrechten door overheden of gewapende oppositiegroepen of milities.

Mensenrechten

Het misschien wat vage begrip mensenrechten gaat ervan uit dat

alle mensen vrij en gelijk worden geboren. Iedereen heeft dan ook even veel recht op een menswaardig bestaan. Zaken als vrijheid van geloof, politieke keuze, lidmaatschap van een vereniging of een vakbond, vrijheid van meningsuiting vallen eronder. Niemand mag op grond daarvan vervolgd of opgesloten worden. Amnesty zet zich in voor het respecteren van dergelijke rechten. Het voert daarom wereldwijd actie tegen schendingen ervan bijvoorbeeld als mensen worden gevangen gezet omwille van hun geloofsovertuiging, als gevangenen in onmenselijke omstandigheden moeten leven of worden gemarteld. Ook oefent Amnesty druk uit op regeringen om gevangenen een eerlijk proces te geven, voor een onpartijdige rechter en bijgestaan door een advocaat. Het gaat eigenlijk allemaal om het misschien wat versleten begrip 'rechtvaardigheid'.

Christenen en mensenrechten

Misschien is dat alles wel belangrijk, maar wat heeft de kerk daarmee te maken? Veel! Al in het Oude Testament wordt God zelf opgevoerd als de rechtvaardige bij uitstek: 'Hij die rechter is over heel de aarde moet toch rechtvaardig handelen!´ (Gen. 18,25). Ook over onrecht en verdrukking spreekt de Schrift duidelijke taal: 'Jullie vertrappen het recht…jullie verachten degenen die … het recht verdedigen , jullie verafschuwen hen die de waarheid spreken, jullie vertrappen de zwakken.' (Amos 5, 10-11). Maar er wordt ook hoop geboden: 'De Heer heeft mij gezonden om aan gevangenen hun vrijlating bekend te maken en aan geketenden hun bevrijding.'(Jes. 61.1). En ook het Nieuwe Testament heeft hierover tal van uitspraken, met als duidelijkste misschien wel: 'Ik was vreemdeling en je hebt me opgenomen, …ik was in de gevangenis en je hebt me bezocht' (Matt. 25, 35-36). Er zijn natuurlijk veel meer teksten! Als je ze eens bij elkaar zou zetten, zou er een aardig boekje mee te vullen zijn. Want op de bres staan voor de rechten van armen, onderdrukten, gevangenen, vervolgden en geslagenen: het is eigenlijk niets anders dan een eigentijdse invulling van het oude begrip naastenliefde.

Parochies en Amnesty

Daarom is het goed dat steeds meer kerkgemeenschappen en parochies hun gelovigen aansporen tot sympathie voor en tot deelnemen aan het werk van Amnesty International. Natuurlijk zal niet iedere parochie daaraan actief willen of kunnen meedoen. Er zijn immers zoveel waardevolle instellingen en organisaties die onze sympathie verdienen! Maar dat neemt niet weg dat de idealen

van Amnesty volstrekt stroken met wat we als christenen willen en nastreven: rechtvaardigheid en naastenliefde. Als Amnesty International niet principieel neutraal zou zijn, zou het als een soort volkslied de volgende bijbeltekst kunnen kiezen: 'Ik vestigde mijn aandacht op alle onderdrukking die er is onder de zon en zag de tranen van de onderdrukten. Er is niemand die hen bijstaat. De onderdrukkers onderdrukken hen met harde hand, en er is niemand die hen bijstaat (Pred. 4,1-2). (Een melodie daarvoor is er ook al want deze tekst is door Johannes Brahms op muziek gezet!) Er is niemand die hen bijstaat, zegt Prediker. Of toch wel?

Al-Mansouri

Amnesty maakt zich momenteel erg sterk voor het lot van Abdullah Al-Mansouri uit Maastricht. Hij vluchtte in 1988 met zijn gezin uit Iran. Sinds 1989 woont hij in Limburg. Inmiddels heeft hij ook de Nederlandse nationaliteit. De nu 60-jarige Al-Mansouri is actief in de Amnestygroep in Maastricht en ontving daarvoor een Koninklijke onderscheiding. Op 1 mei 2006 werd hij in Damascus gearresteerd, samen met enkele andere personen en overgedragen aan Iran. Het is onbekend waar zij nu gevangen gehouden worden. Het risico dat zij geëxecuteerd worden, is erg groot.

Dit artikel verscheen eerder in De Sleutel, bisdomblad van het bisdom Roermond.

Tijdens de zomer van 2010 vraagt Amnesty verder speciaal aandacht voor vrouwenrechten in Afghanistan, gedwongen huisuitzettingen in Kenia en de mensenrechten in Myanmar.
Zie verder bij www.amnesty.nl

Millenniumdoelen: acht afspraken voor een betere wereld

In 2000 hebben regeringsleiders van 189 landen internationale afspraken gemaakt: vóór 2015 moeten armoede, ziekte en honger ver teruggedrongen zijn. Dit is vertaald in acht concrete doelen: de millenniumdoelen.
In 2015

1. zijn extreme armoede en honger uitgebannen
2. gaan alle jongens en meisjes naar school
3. hebben alle mannen en vrouwen dezelfde rechten
4. is kindersterfte sterk afgenomen
5. sterven er minder vrouwen door zwangerschap
6. is de verspreiding van ziektes als aids en malaria gestopt
7. leven meer mensen in een duurzaam leefmilieu
8. is er meer eerlijke handel, schuldenverlichting en hulp.

Eveline Herfkens, VN-coördinator van de Millenniumdoelencampagne, zei: 'Werken aan millenniumdoelstellingen is werken aan mensenrechten.'
De parochies van Hillegom, Lisse en De Zilk plaatsten het hele werkjaar 2008/2009 in het teken van de Millenniumdoelen. Gedurende het hele jaar werd in elke aflevering van de parochiebladen een gekleurd inlegvel opgenomen. Hierop kregen de Millenniumdoelen nadere toelichting en werden speciale activiteiten aangekondigd. Ook maakte de stuurgroep grote spandoeken die bij elke activiteit zichtbaar buiten de kerken werden opgehangen. Een heel weekeinde stond in het teken van de Millenniumdoelen, zowel in alle kerkdiensten als aansluitend met een fietstocht-met-witte-ballon (wit is de kleur van verzet tegen extreme armoede) langs de vier kerken. Elke kerk richtte de aandacht op twee doelen met verschillende opdrachten voor kinderen en volwassenen. Allerlei werkgroepen in de parochies deden mee en plaatsten hun activiteiten in het kader van de millenniumdoelen.

Zie www.bisdomrotterdam.nl bij clusterproject Bollenstreek Noord en bij de Diaconieprijs 2009 'Brood en rozen'.
Zie ook: www.millenniumdoelen.nl

INTERVIEW

Mensen inspireren om naasten lief te hebben

Prof. dr. Anton van Kalmthout is hoogleraar strafrecht en vreemdelingenrecht. Daarnaast is hij onder meer vice-voorzitter van de katholieke mensenrechtenorganisatie Justitia et Pax, vice-voorzitter van de Raad van Toezicht van Reclassering Nederland, lid van de Europese commissie tegen Folteren en Onmenselijke Behandeling en voorzitter van de Commissie van Toezicht bij de Penitentiaire Inrichting Tilburg. Hij schreef meerdere boeken, waaronder 'Ook de illegaal heeft een verhaal' en 'Foreigners in European prisons'.

Maria Lourijsen

Anton van Kalmthout (1945) is werkzaam aan de Universiteit van Tilburg bij de vakgroep strafrechtswetenschappen en is expert op het gebied van het gevangeniswezen en het vreemdelingenrecht. Op 1 juli 2010 gaat hij met emeritaat. Zijn kamer in Tilburg staat vol met verhuisdozen en stapels boeken liggen op de vloer klaar om ingepakt te worden. Centraal in de kamer staan altijd twee confortabele stoelen om een gesprek aan te gaan, ook nu blijven de stoelen centraal tussen de dozen staan. Een interview met Van Kalmthout laat zien dat hij met passie spreekt over zijn werk en de rol die mensen in de samenleving innemen. Zelfs met het emeritaat in het vooruitzicht blijkt er energie te over om te spreken over mensen in gevangenissen en hoe er vanuit de samenleving naar de mensen daar wordt gekeken.

Vreemdelingen of barbaren

Op de vraag wat zijn werk inhoudt, vertelt van Kalmthout dat hij de laatste jaren zich vooral heeft bezig gehouden met de invloed van het strafrecht op het vreemdelingenrecht. "Je ziet steeds meer dat vreemdelingen in onze maatschappij gediscrimineerd en gecriminaliseerd worden. Wanneer wij mensen die geen enkel strafbaar feit hebben begaan als grote criminelen behandelen, dan rijst de vraag met welk mensbeeld wij naar vreemdelingen kijken."

Van Kalmthout trekt een vergelijking tussen het mensbeeld over vreemdelingen in 2010 en het beeld over barbaren in de Griekse

geschiedenis. Barbaren betekent vertaald ,'niet Grieks, verwilderd'. Barbaren werden, net als vreemdelingen nu, uitgesloten van rechten. De overheid sluit vreemdelingen op in een gevangenis, zonder dat zij een strafbaar feit hebben begaan. Bovendien is de rechtspositie van deze vreemdelingen in gevangenissen nog slechter dan die van gewone criminelen. „Waarom mag een Surinaamse jongen in de vreemdelingenbewaring niet naar de bevalling van zijn eerste kindje, en mocht een veroordeelde Turkse mensenhandelaar wel bij de bevalling van zijn echtgenote zijn?"

Rol van de kerk

Van Kalmthout ziet een rol voor de kerk om mensen te stimuleren om zich in te zetten voor anderen. Zo bereidde hij al in 1997 samen met de toenmalige Bisschop Muskens een brief voor over de uitsluiting van armoede. Naar dat voorbeeld is er een rol voor de bisschoppen en pastores in de Rooms-Katholieke Kerk om tegenwicht te bieden tegen het geluid over vreemdelingen in de samenleving die als criminelen worden gezien. De zorg die de kerk van oudsher bood aan kwetsbare groepen zoals vrouwen en kinderen, is een rol die nog steeds bij de kerk past. Van Kalmthout houdt nu ook nog geregeld lezingen bij parochiegroepen in het land. Je ontfermen over je naasten, kan door het bemensen van bezoekersgroepen in gevangenissen, het inzamelen van kleding of het bezorgen van kerstpakketjes in de vreemdelingenbewaring.

Vrijwilligerswerk in de gevangenis

Van Kalmthout vertelt over ervaringen uit het verleden waarbij katholieken zich via charitatieve organisaties inzetten voor mensen in detentie. Zo is de reclassering ooit ontstaan uit charitatieve instellingen en waren er zondagen waar de collecte in de kerk bestemd was voor de reclassering.
Tegenwoordig zou men in gevangenissen volgens Van Kalmthout meer gebruik kunnen maken van onbezoldigde bevlogen vrijwilligers, die je juist vindt bij de kerken. "Daar pleit ik al jaren voor. Als je vrijwilligers goed traint en coacht, kunnen ze een heel belangrijke rol vervullen. In ons eigen land is Gevangenenzorg Nederland een goed voorbeeld."

Geestelijke verzorging

Een geweldig belangrijke taak is volgens Van Kalmthout ook weggelegd voor de geestelijke verzorging in gevangenissen en vreemdelingenbewaring. De rol van de geestelijke verzorging in

de terugkeer van gedetineerden naar de samenleving is van groot belang. Veel gedetineerden worstelen met emotionele en geestelijke problemen. "Maar dan dient er wel ruimte te zijn voor alle partijen, dus elke gevangenis een humanistisch raadsman of raadsvrouw, een priester, een dominee en een imam. Typerend is dat ook op de geestelijke verzorging enorm is bezuinigd. Dat heeft te maken met het feit dat in onze samenleving de waarde van godsdienst niet sterk wordt beleefd." Op plaatsen waar mensen in een benarde positie verkeren, wordt geestelijke verzorging nog altijd zeer op prijs gesteld.

Inspiratie

Van Kalmthout vertelt dat hij de laatste jaren juist meer mensen heeft willen stimuleren om na te denken over het eigen mensbeeld en hoe klaar te staan voor de naasten. Na 1 juli zal hij nog actief verbonden blijven aan het Centrum voor het Justitiepastoraat van de Universiteit Tilburg. Het centrum verricht wetenschappelijk onderzoek en biedt verder onderwijs en praktische dienstverlening op het terrein van het justitiepastoraat. Het Centrum wil werken vanuit een interdisciplinaire en oecumenische benadering en in nauw overleg met mensen werkzaam in of ten dienste van het justitiepastoraat. In het Centrum werken rooms-katholieke en protestantse theologen, juristen en anderen samen aan de kwaliteit van het pastoraat aan mensen in en na hun detentie. En ze reflecteren vanuit de christelijke traditie kritisch op thema's als criminaliteit, kwaad, schuld, vergeving, straffen. Niet in de laatste plaats werkt men in het centrum aan de betrokkenheid van de (geloofs)gemeenschap hierbij. Van Kalmthout vraagt zich hardop af of het wat 'oubollig' klinkt als hij hardop zegt dat hij het als zijn taak blijft zien om mensen te inspireren met een blijde boodschap om "naasten lief te hebben".
Het klinkt mij als interviewer zeker niet oubollig in de oren; „als mens kunnen we allemaal wel wat inspiratie gebruiken".

Maria Lourijsen is themaverantwoordelijke migratie en pluriformiteit bij de katholieke mensenrechtenorganisatie Justitia et Pax.
Zie www.justitiaetpax.nl.

WEBTIPS

www.amnesty.nl
Met een uitgebreide mensenrechtenencyclopedie (zie onder 'naslag' in de bibliotheek) en veel informatie en actiemogelijkheden.
www.weetjijveelvanmensenrechten.nl
Doe mee aan mensenrechtenonderzoek, vertel over een recht dat belangrijk is en uw eigen leven en kom meer te weten over mensenrechten.
www.art1.nl
Site van de landelijke vereniging die zich inzet voor het voorkomen en bestrijden van discriminatie op alle gronden (geslacht, ras, leeftijd, handicap etc.). Activiteiten, materiaal, trainingen en workshops, cijfers over discriminatie in Nederland.
www.aimforhumanrights.nl
Aim for human rights zet zich in voor een wereld waarin de rechten van alle mensen worden gerespecteerd en helpt organisaties in het Zuiden en in Europa middels kennisoverdracht. Thema's: Effect van beleid op mensenrechten (HRIA), Mensenrechten van vrouwen, Mensenrechten en bedrijven, Gedwongen verdwijningen, Mensenrechten en Europees beleid.
www.atd-vierdewereld.nl
Beweging tegen extreme armoede. "Het ergste is niet dat je geen geld hebt, het ergste is dat je nergens meetelt."
www.52x.nu
Tips: 52 simpele manieren om de wereld te veranderen, 52 simpele manieren om armoede uit de wereld te helpen...
www.nabuur.com/nl
Internationaal netwerk waarbij dorpen, groepen en individuen verbindingen met elkaar leggen, en elkaar advies en steun bieden.
www.moviesthatmatter.nl
Films en documentaires over mensenrechten. Niet alleen een jaarlijks festival maar ook een database én advies en informatie over films die u kunt vertonen, hulp bij organisaties van vertoningen, filmfestivals en verdiepingsprogramma's.
www.bruggenbouwers.com
Interreligieuze website.
www.coc.nl
Nederlandse vereniging tot integratie van homoseksualiteit.
www.platformburgerrechten.nl
Initiatief van het Humanistisch Verbond. Platform rond de aantasting van privacy o.a. door het steeds meer digitaal vastleggen en doorgeven van gegevens.

TE LEZEN, TE ZIEN, TE DOEN

Onderzoek onder justitiepastores in detentiecentra

Justitia et Pax Nederland publiceerde in mei 2010 het onderzoeksrapport 'Humaniteit in vreemdelingenbewaring'. Rooms-katholieke justitiepastores spreken hierin hun zorgen uit over de wijze waarop asielzoekers en migranten zonder verblijfsvergunning worden vastgehouden. Het onderzoek is door Justitia et Pax in 2009 uitgevoerd onder Rooms-katholieke justitiepastores die in de Nederlandse detentiecentra voor vreemdelingen werken. Op grond van de dagelijkse ervaringen van deze justitiepastores concludeert Justitia et Pax dat onderdelen van het huidige beleid en uitvoering van vreemdelingenbewaring onacceptabel zijn. Mensen die veelal niet zijn verdacht of veroordeeld voor een strafbaar feit kunnen maandenlang vastzitten, in omstandigheden die veel zwaarder zijn dan in reguliere gevangenissen. Officieel is vreemdelingendetentie een administratieve en geen strafrechtelijke maatregel, in de uitvoeringspraktijk staat deze echter gelijk aan een gevangenisstraf.

Justitia et Pax werkt samen met de Rooms-katholieke justitiepastores en vraagt politieke aandacht voor de alternatieven van vreemdelingendetentie. Er zijn alternatieven die de vrijheid, de rechten en het welbevinden van ongedocumenteerde migranten minder aantasten. Hierin wordt echter door de overheid nauwelijks geïnvesteerd.

Onderzoeksrapport, samenvatting en achtergrondinformatie vindt u op www.justitiaetpax.nl.

Marcia Kroes wint Ab Harrewijn Prijs 2010

Marcia Kroes, initiatiefnemer van stichting Zelfbeschadiging, wint de Ab Harrewijn Prijs 2010. Het doel van stichting Zelfbeschadiging is meer begrip te kweken voor mensen die zichzelf beschadigen. Ervaringsdeskundige Marcia Kroes heeft door het hele land activiteiten opgezet om zelfverwonding uit de taboesfeer te halen. Kroes organiseert zelfhulpgroepen en geeft lessen aan verplegend personeel hoe met deze groep, waar ze zelf toe behoorde, om te gaan. Meer info: www.zelfbeschadiging.nl

Er waren dit jaar 29 voordrachten gedaan door individuen en groepen uit het hele land. De jury koos daaruit vijf genomineer-

den. De andere vier genomineerden waren:
*Flore Brummans van stichting Wilskracht te Reuver. Zij organiseert in haar stichting ondersteuning door lotgenoten van vrouwen met geweldservaringen.
Meer info: www.stichting-wilskracht.nl.
*Nico Sannes van stichting C.A.S.C.O in Capelle aan de IJssel. De stichting ontfermt zich over zeelieden op gestrande schepen, die soms meer dan een jaar in de haven aan de ketting liggen, terwijl zij niet van boord mogen. Meer info: www.casconederland.nl.
*Nol Breebaart en Willem Giezeman van het Stagehuis in Den Haag. Vanuit dit huis in de Schilderswijk organiseren zij een veelheid aan activiteiten: stageplekken, theaterprojecten, maaltijden, fietslessen en meer. Meer info: www.stagehuisschilderwijk.nl.
*Andries Kroes van stichting Versus te Skarsterlân. Versus is een samenwerkingsverband van lokale vrijwilligersorganisaties, die tot doel hebben kwetsbare groepen rond of onder het minimum te bereiken. Ze is de ontwikkelaar van de Kanskaart, een hulpmiddel bij gesprekken dat mensen stimuleert om naar hun mogelijkheden te kijken in plaats van hun problemen.
Meer informatie over de Ab Harrewijn Prijs en de genomineerden treft u aan op www.abharrewijnprijs.nl.

Je hebt duurzaam voedsel niet zomaar op je bord liggen

De basis voor ons voedsel wordt gelegd door agrariers hier en elders. Hun producten kopen we veelal in supermarkten. Daarbij is het steeds meer mogelijk om zogenaamd duurzame producten te kopen, producten die eerlijk gemaakt en verhandeld zijn, met oog voor mens, dier en milieu.
Wat voor bijdrage kunnen lokale kerken leveren aan een duurzame voedselproductie?
Het themanummer *Landbouw, voedsel en duurzaamheid* van Ondersteboven biedt een handreiking bij die vraag. Voor bezinning, gesprek en handelingsperspectieven. U vindt ook suggesties voor een themadienst en aandachtspunten voor diaconaat en pastoraat.
Landbouw, voedsel en duurzaamheid (Ondersteboven 2010-3) is voor € 2,50 (exclusief verzendkosten) te bestellen bij: landelijk bureau DISK, Luijbenstraat 17, 5211 BR 's-Hertogenbosch; tel. 073-6128201;
e-mail: info@disk-arbeidspastoraat.nl.

Geef een gezicht aan elkaar

Mooi uitgegeven boekje met dvd, bedoeld om christenen van verschillende culturele achtergronden met elkaar in contact te brengen. Acht portretten van christenen met diverse ethnische en kerkelijke achtergrond, leeftijd en levenssituatie. Met een handreiking voor verwerking en bespreking in eigen geloofsgemeenschap en daarbuiten. Denk aan thema's als wortels, identiteit, hoop, ontmoeting.

Een uitgave van de Raad van Kerken in samenwerking met SKIN (vereniging van migrantenkerken), Veelkleurig Getuigen, Justitia et Pax, INLIA en Protestantse Kerk in Nederland.

Te bestellen bij de Raad van Kerken,
tel. 033 – 4633844 ,
e-mail: rvk@raadvankerken.nl. Prijs € 5 (€ 4 bij bestelling van 10 exemplaren of meer).

GEEF EEN GEZICHT AAN ELKAAR

Werkloosheid: kerende kansen

"Toen mijn contract werd beëindigd, was ik in eerste instantie erg verontwaardigd. Je voelt je toch afgedankt."

Sinds de economische crisis van 2008 hebben veel mensen hun baan verloren. De verwachting is dat het aantal mensen zonder baan nog zal stijgen. Het jaar 2010 is tevens het Europese jaar tegen armoede en uitsluiting. Vandaar dat Landelijk Bureau DISK een werkboekje over werkloosheid gemaakt heeft. Met veel achtergrondinformatie over werkloosheid en werkgelegenheid in Nederland, persoonlijke verhalen over verlies van werk en werkvormen hoe met zulke verhalen om te gaan. En aandacht voor geloof en werk(loosheid).

*Werkloosheid: kerende kansen (*uitgegeven als themanummer van Ondersteboven), kost € 2,40 excl. porto en is te bestellen bij het Landelijk Bureau DISK, e-mail: info@disk-arbeidspastoraat.nl,
tel. 073-6128201.

Kijk, je handen,
teder en vol kracht –
Gods gave aan de wereld.

Kijk, je voeten,
stilstaand, steeds op weg –
Gods gave aan de wereld.

Kijk, je hart,
vol vuur, vol liefde –
Gods gave aan de wereld.

Kijk, het kruis,
Gods zoon, heil voor mensen –
Gods gave aan de wereld.

Gods wereld is dit –
hier leven we voor God, een wereld lang.

Dat God je zal zegenen,
dat God je zal koesteren,
dat God je leven zal vullen met liefde.
Dat ons leven Gods licht zal weergeven,
totdat groter leven roept. Amen.

Tekst bij het op weggaan, uit Iona.
Vertaling: Roel Bosch

Uit: Geef een gezicht aan elkaar, Raad van Kerken, 2010